

سمینار تحقیق و پیشنهادیه نویسی در کتابداری و اطلاع رسانی

دکتر احمد شعبانی

عضو هیات علمی دانشگاه اصفهان

رسول سعادت

کارشناس ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی

ویراستار

دکتر علیرضا نوروزی

عضو هیات علمی دانشگاه تهران

سرشناسه	: شعبانی، احمد، ۱۳۳۵-
عنوان و نام پدیدآور	: سمینار تحقیق و پیشنهادیه نویسی در کتابداری و اطلاع رسانی / احمد شعبانی و رسول سعادت؛ ویراستار علیرضا نوروزی
مشخصات نشر	: تهران: چاپار: ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۲۹۴-۵۷-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا.
یادداشت	: ص.ع. به انگلیسی:
Ahmad Shabani, & Rasoul Sandat. Research seminar and proposal in library and information science	
یادداشت	: کتابنامه. ص. [۱۰۱]-۱۰۴.
موضوع	: کتابداری -- تحقیق -- روش شناسی.
موضوع	: اطلاع رسانی -- تحقیق -- روش شناسی.
شناسه افزوده	: سعادت، رسول، ۱۳۶۱ - ، نویسنده همکار.
شناسه افزوده	: نوروزی، علیرضا، ۱۳۵۵ - ، ویراستار.
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۸ م. ۷ش/۷۶۶۹ Z669
رده بندی دیویی	: ۲۰/۷۲
شماره کاتالوژی ملی	: ۱۹۶۱۴۸۳

تهران: ۸۸۸۹۹۶۸۰ - ۹۱۲۱۹۶۰۲۱۴

سمینار تحقیق و پیشنهادیه نویسی در کتابداری و اطلاع رسانی

نویسندگان: دکتر احمد شعبانی و رسول سعادت

ویراستار: دکتر علیرضا نوروزی

چاپ اول: ۱۳۸۸

شمارگان: ۳۰۰۰

صفحه آرای: کلینیک اطلاعات ایران

ناظر فنی چاپ: ندا هوشمند

چاپ و صحافی: چاپخانه آدین

شابک ISBN 978-600-5294-57-6 ۹۷۸-۶۰۰-۵۲۹۴-۵۷-۶

حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ است.

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

فهرست

پیشگفتار.....	۹
انتخاب مساله و موضوع پژوهش.....	۱۱
روش‌های جستجو برای انتخاب مساله.....	۱۳
۱. مطالعه پیشینه پژوهش.....	۱۳
۲. انجام پژوهش مبتنی بر نظریه.....	۱۴
۳. تکرار و گسترش پژوهش‌های پیشین.....	۱۵
بیان مساله.....	۱۷
محدود کردن مساله.....	۱۷
نکات مهم در نگارش مساله.....	۱۸
تعریف عملیاتی اجزای مساله.....	۲۱
فایده تعریف عملیاتی.....	۲۱
پیشینه پژوهش.....	۲۳
اهداف پیشینه پژوهش.....	۲۵
انواع پیشینه پژوهش.....	۲۶
۱. پیشینه پژوهش با رویکرد توصیفی.....	۲۶
۲. پیشینه پژوهش با رویکرد تحلیلی.....	۲۷
۳. پیشینه پژوهش با رویکردی انتقادی.....	۲۷
ساختار پیشینه پژوهش.....	۲۸
۱. مقدمه.....	۲۸
۲. بدنه اصلی.....	۲۸
۳. استنتاج پایانی از مرور نوشتارها.....	۲۸

۲۹	اهداف پژوهش
۳۱	اهمیت و ضرورت پژوهش
۳۳	متغیرهای اساسی پژوهش
۳۳	متغیر کمی
۳۳	متغیر کیفی
۳۴	متغیر مستقل
۳۴	متغیر وابسته
۳۵	متغیر مداخله‌گر
۳۷	فرضیه‌های پژوهش
۳۷	تعریف فرضیه
۳۸	معیارهای فرضیه
۳۹	دلایل استفاده از فرضیه
۴۰	انواع فرضیه‌ها
۴۱	۱. فرضیه‌های دو متغیره و چندمتغیره
۴۲	۲. فرضیه صفر
۴۳	۳. فرضیه جهت‌دار
۴۴	۴. فرضیه علی
۴۵	ضرورت فرضیه در پژوهش
۴۷	پرسش‌های پژوهش
۴۷	انواع پرسش‌ها
۴۷	۱. پرسش‌های توصیفی
۴۸	۲. پرسش‌های هنجاری
۴۹	۳. پرسش‌های همبستگی
۴۹	۴. پرسش‌های علی
۵۰	ضرورت استفاده از پرسش در پژوهش
۵۱	روش پژوهش
۵۲	پژوهش پیمایشی
۵۳	عناصر مشترک روش پیمایشی

۵۳.....	انواع روش های پیمایشی
۵۴.....	پژوهش تاریخی
۵۵.....	فواید پژوهش تاریخی
۵۵.....	پژوهش تجربی
۵۶.....	انواع روش های تجربی
۵۷.....	کتابسنجی
۵۷.....	فایده کتابسنجی
۵۸.....	دیدگاه های پژوهش کتابسنجی
۵۸.....	فنون کتابسنجی
۵۹.....	کتابداری تطبیقی
۶۰.....	انواع روش های کتابداری تطبیقی
۶۱.....	تحلیل محتوا
۶۱.....	اصطلاح ها و واژگان تحلیل محتوا
۶۲.....	انواع روش های تحلیل محتوا
۶۵.....	جامعه آماری، روش و طرح نمونه برداری
۶۶.....	انواع جامعه
۶۶.....	ملاک های ارزشیابی نمونه گیری
۶۷.....	روش های نمونه گیری
۶۷.....	۱. نمونه گیری تصادفی ساده
۶۷.....	۲. نمونه گیری تصادفی طبقه ای
۶۸.....	۳. نمونه گیری خوشه ای
۶۹.....	حجم نمونه
۶۹.....	عوامل مؤثر در تعیین حجم نمونه
۷۰.....	روش محاسبه حجم نمونه
۷۱.....	ابزار گردآوری اطلاعات
۷۱.....	۱. روش کتابخانه ای
۷۲.....	الف. اسناد و منابع نوشتاری
۷۲.....	ب. اسناد و منابع دیداری- شنیداری و الکترونیکی

۷۲.....	۲. روش میدانی.....
۷۳.....	الف. پرسشنامه.....
۷۴.....	ب. مصاحبه.....
۷۶.....	ج. مشاهده.....
۷۸.....	اعتبار روایی و پایایی.....
۸۰.....	۱. پایایی بازآزمایی.....
۸۱.....	۲. همسانی درونی.....
۸۲.....	۳. پایایی به روش تنصیف.....
۸۳.....	ابزار تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
۸۳.....	سازمان‌دهی داده‌های گردآوری شده.....
۸۵.....	جدول‌بندی داده‌ها.....
۸۷.....	روش‌های آماری تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۸۷.....	آمار توصیفی.....
۹۰.....	آمار استنباطی.....
۹۱.....	الف. آمار پارامتری.....
۹۵.....	ب. آمار ناپارامتری.....
۹۹.....	نتیجه‌گیری.....
۱۰۱.....	فهرست منابع.....
۱۰۵.....	پیوست‌ها.....

پیشگفتار

در مراجع کتابداری دستنامه را «کتاب فشرده‌ای که به اختصار نکات اصلی موضوعی را مورد بحث قرار داده» اطلاق کرده‌اند. به بیان جزئی‌تر، یک دستنامه، گردآوری اطلاعات گوناگون در شکلی فشرده و دستی می‌باشد. دستنامه ممکن است حاوی داده‌ها، رویه‌ها، اصول و غیره باشد (سلطانی و راستین، ۱۳۷۹؛ کومار، ۱۳۸۷).

توسعه تحصیلات تکمیلی در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی و اهمیت پایان‌نامه‌ها و طرح‌های پژوهشی در این زمینه، گرایش گروه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های کشور را به سمت و سوی انجام پژوهش‌های بنیادی و کاربردی تقویت نموده، به طوری که گرایش دانشجویان این حوزه از بدو ورود به این دوره مبتنی بر جستجو در خصوص موضوع و عنوان پایان‌نامه خود جلوه‌گر شده، و نیازمند توجه جدی مدرسان این حوزه به خواسته‌های عمیق دوست‌داران در این قبیل موارد است.

دستنامه عملی «سمینار تحقیق و پیشنهادیه‌نویسی در کتابداری و اطلاع‌رسانی» بازتابی از ضرورت‌های کاربردی مزبور است، به نحوی که در حداقل زمان ممکن پرسش‌های ذهنی دانشجویان را پاسخ گفته و در

وجوهی موجز و به اختصار راه‌حل مشکل عملی دانشجو را برای تهیه یک پیشنهادیه^۱ تبیین می‌نماید.

این دستنامه سعی دارد، رنوس مطالب یک پیشنهادیه را به اختصار با گردآوری مطالب از آثار معتبر، با اتکاء به معادل واژه‌های ضروری لاتین برای دانشجو فراهم نموده به نحوی که ارجاع‌های مکرر پژوهشگر به کتاب‌های مشابه به هنگام نگارش پیشنهادیه رفع شود.

تدوین این دستنامه در طول دورهٔ پرتراکم سال‌های آموزشی نگارنده و با توجه به ضیق وقت و ایام و جدیت و مساعدت همکار و دوست صمیمی رسول سعادت که آینده‌ای درخشان را در پژوهش کتابداری خواهد داشت، میسر گردید. در این راه و طریق از محبت‌های بی‌دریغ دانشجویان فروتن و متواضع دورهٔ اول کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه اصفهان مصطفی محفوظی و فاطمه نادری در گردآوری منابع برخوردار شدم. همچنین از آثار تألیفی و ترجمهٔ بانوان فاضله دکتر مهری پریرخ و دکتر نجلا حریری که به شکل تلخیص با استناد در این دستنامه در یکی دو مطلب در حد چند صفحه بهره برده، که برای تمام این عزیزان آرزوی سلامتی و بهروزی در کارهای علمی خواستارم. از آنجا که گرفتاری‌های نگارنده در نظر نهایی ندارد، امکان سهو و خطا را در طول متن دور از ذهن ندانسته، از ارباب فضل طلب بخشش نموده، و اغماض کاستی‌های موجود را خواستارم.

احمد شعبانی

اصفهان

تابستان ۱۳۸۸